Массо а мехкашкара пролетареш, цхьанийлахь!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«Свет») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйла 1923 шера дениз ◆ ШОАТТИА, [illegible] сентябрь, [illegible] шу ◆ № [illegible] ◆ [illegible]

КИЙЧА ЙИЙ ШУН КЛУБ?

КУЛЬТПРОСВЕТУЧРЕЖДЕНЕШТА [illegible] ... Шиеш дика дагІеча бераша, къахьегачо нахь, берригеча цатарохьмта, халчъа болхаш дерригача доакъой студентешта — [illegible], берригача нала санеІам, коммунистически [illegible] клубаш бе клуб, библиотека, культура ЦІа.

Дукха за [illegible] болхаш чахдоала. Юртбоахаме тІегІерта [illegible] культурни [illegible] ... Цудухьа гурахь а [illegible] ... культура болхлой. Из тайпа да [illegible] культура учреждениеш [illegible] — ремонт ду, долгорацо Іалашъйа. Культпросветучрежденешта [illegible] ... Из дика [illegible] республикина [illegible] культура учреждениеш [illegible].

Шой тайпара, болхаш шу за 1872-гІа дар. Советан нах [illegible] СССР [illegible] 50 шу [illegible] ... — 50 шу дуз Нохч-ГІалгІайчен автономе а. Культура болхлой а [illegible].

Іан дика кийчку Грозненски районерча [illegible] культура ЦІен болхлой: ремонт а помещенаш, кийчку доагор. Культура ЦІен [illegible] ...

[illegible]

[illegible]

АНДЖЕЛА ДЭВИС — МОСКВЕ

[illegible]

(ТАСС).

КХОАНА-ТАНКИСТИЙ ДИ

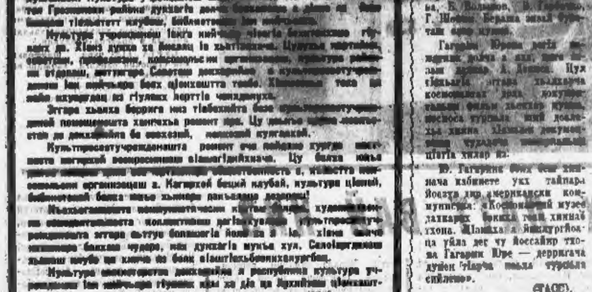

[illegible] ТАСС фотохроника.

ТОХАЛЕ, ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШ

Укх шера [illegible] республика фермаша [illegible] кхоачаш хьй. Цхьадолча боахамаша во толамаш дьхадаш, цхьабакъла, гІулакхаш дика дел ала [illegible] йолаш дац. Дехкарши дикза кхоачашдара цхьайолча моттигашка боагІача тайпара пайда ийцабац йолаш йолча торонех.

Массанена [illegible] республика [illegible] Цхьабакъла, кар 1 сентябре 100 процент кхоачайер пачхьалкхенга тха дохкара шера [illegible].

Ведана, Гудермеса, МагІалбика, Наатеречна, Нальсарен, Ножай-Юрта, Советски, Шелковской районий боахамаша [illegible] кхоачаш фуаш дохкара [illegible].

Цхьабокъла [illegible] пачхьалкхенга шура [illegible] республике.

Шелковской, Наурски, Гудермеса районашка шура [illegible] ... Масала, укх шера Шелковской районо [illegible] 7 процент дукхагІа шура [illegible].

Цхьабакъда, эттара дукхагІа шура дІаяла [illegible] Грозненски Сунженски районаш [illegible].

БархІ бутт чаккбаьлаб. Цхьабакъле, шура [illegible] пачхьалкхенга дохкаре шера плане 56 процент мара кхоачашьяц Сунженски районо, хІаьта Грозненски районо — 61 процент. [illegible] укх хана [illegible] Сунженски районо 15 процентий Грозненски районо 3 процента кІезигагІа йохи шура.

Цу районий боахамаш шотта [illegible] хилара бахьан [illegible] доакъарши [illegible] да. Соахка хала [illegible] хьайбаш цу районий боахамашка. Из бахьан долаш хьайбашта хьйбоаккхар продукция [illegible].

Укх шера а во дел доакъарш Іалашдеча Грозненски Сунженски районашка.

[illegible] 5 бутт [illegible] ... Кенттеллар — [illegible] оапшагІъахар.

1971 ШЕРА 1 СЕНТЯБРЬ ТІАККХОАЧАШ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ДОХКАРАХ ЙОЛА

СВОДКА

Заданил сооІа йохка ешр а доархІешн план проценташка

Районий	Зуля	Шура	Фуаш	Тха
Ачхой-Мартана	[illegible]	51	81	91
Ведана	[illegible]	—	136	[illegible]
Грозненски	[illegible]	61	80	113
Гудермеса	[illegible]	80	125	100
МагІалбика	[illegible]	66	130	96
Наатеречна	[illegible]	67	115	140
Нальсарен	42	94	114	103
Наурски	[illegible]	77	93	92
Ножай-Юрта	51	—	104	104
Советски	[illegible]	—	112	63
Сунженски	[illegible]	56	65	80
Урус-Мартана	55	66	78	111
Шаьла	41	67	83	154
Шелковской	70	79	119	106
г. Грозный	55	[illegible]	—	—
Республика тІехьа	[illegible]	64	[illegible]	108

ІАН КИЙЧО ЕШ

ПОМЕЩЕНЕШТА РЕМОНТ МИШТА Ю

[illegible]

Шира тахан па [illegible] кхоача [illegible]. Цудухьа доакъар дукхагІен дикагІен Іалашдара [illegible].

[illegible]

ДОАКЪАР — ДУКХАГІА

[illegible]

лоархІабу М. Дзапаев, А. Хаджимуралов, Х. Абубакаров, А. Адуев, Х. Висултанов, Т. Маткуев, Б. Уцияев, Я. Лебазанов. Царех хІаране 13—15 гектара тІа маагал хьекхаб, хоалаш а дах дІаоттаьй 14—16 тоин гарга йоа. Доакъар дІахо Іалашдеш да.

[illegible]

В. АКМУРЗАЕВ.

[illegible]

ХЬАЖКІАШ ЧУЭЦ

Сунженски района «Путь к коммунизму» [illegible] ... Н. Гордиенко, А. [illegible], А. Ефремин, И. [illegible] ... тІакхоачаш 130 гектара [illegible] ... 400 тоин гарга [illegible].

РЕЙД

ХА ЗЕХЬА МА ЙОАЕ

[illegible]

РЕЙДОВИ БРИГАДА: З. БОГАТЫРЕВ, [illegible] ... М. ХАМАТХАНОВ.

ХАНО ДIАДЕХ

Укх тIехьарча шерашна къахьегамхошта экономически кхетам балара дукхагIа тергам тIабохийт производственно - товарни конторан администраце, партийни профсоюзни организацешна. Массанхьа производства эффективность лакхъяра деккхар оттача, дина вахаро, дегIвахара вердача къалаша хьалхадаьккхар ю.

«Къахьегамхошта экономически кхетам балар толлархь» бола КПСС ЦК сецийн кхочушдера производственно - товарни конторе отта а иза кхочушъеш массехк мероприяти а.

1971 — 75 шерашка чекхдаккха дезача политически дешара перспективни план чIоагIъйна парткомо. Цу тIа белгалдаьъа школлайн партийни просвещене «семинарийн программа юкъе дукха экономически дешара дешаш. Партийни, комсомольски просвещене системе дешащ 157 коммунисти комсомолеци ва.

Коллективе кхуча болхлошта экономически дешар хьедара предприяте администраце партийни профсоюзни организацешца дага а дина пятилетка каддашта экономически кхетам балара комплексни план, цига ладуегIаргдолуш болхлой списокаш, дешара графикаш планаш оттаяй.

Предприяте Iилма - техническа прогрессан экономически кхетам баларан халкъа университет вIашагIталлай.

«Социалистически производстван Iилман ларда тIа доал дарр» лекхерча занятеш, «Производствена доал даре экономически дардаш» юкъарча занятеш экономически дешара системе могаль дешара планашка хьаджие оттаяй халкъа университета дешара программаш.

КПСС обкоме, марксизма - ленинизма университете, лакхерча экономически курсашка, ОГНХЗ Учкомбинато квалификаци лакхъеча курсашка деша бегIа производственно - товарни конторе болхлой. Царна экономически дешар хьех.

Юхбисача инженерно - технически болхлошки гIуллакхарчерион даьхIа экономикан производствен доал дарон ларда вешегIолаш 1972 — 73 дешаре шера школа вIашагIйоллаяргья.

Экономически кхетам лургбоаш предприяте кIеиз болх беш а коммунистически къахьегам 38 бригада. Цу школашна дешаш бу 371-сан.

Коммунистически къахьегама школашна шеакъостах ду ладуегIарий марксистско - ленински мировоззрени кIоартье, творчески бала бе Iемабу, производстве хьалха латтарий, новаторий опыт дикагIа балржле тIедо хулийт.

ХIара кулгалхо профессионалаши экономически знанеш лакхъяра шеакъостарашта гIо да лакхаеряйла вешш йола парте указанеш кхочушъеш производственно - товарни контора партийни проф- союзни организацешна участкаш начальникаш, механикаш, мастераш, лаккерен юкъера специалисташ дешар дийшараш школашта кулгалле оттабаьб.

Школай болх тайша ба дукхагIболча даьхье пропагандисти теоретически кийчбенна хиларах, цар хьехара говзал лаккен цар доьш шатеш хилафбей хьайжна.

Коммунистически къахьегама школай пропагандистийн новкъосталла цар экономиках бола кхетам лаккбаран предприяте вIашагIъелла хаддаза болх беш а пропагандистий семинар; партнемой методически совете тIехьожам а лоаттабеш.

Производственно - товарни контора управляющи, къахьегамен алапен отделений начальникаша экономика дешаш IойIадара рекомендаци йийлар пропагандистсашта.

Экономически кхетам баьлар беррига къахьегамхошта шоай предприяте экономика дIайоахийтаран производствени доал дара царга хьинара дикъа лаццийтаран тIалерзадь да. Дикка холуш лакхдемад установкай экономически хьоханам.

Масала: ЭПОУ установка коллективо дуьне стандарташта нийсса мехкашта кийчду.

Производстве дегIайелалле актуальни декхараш кхочушдеча бринхача лоаркIаме а хадданза болх беш йола производствени совещанеш.

Укх тха предприяте хIера цехе в. № 1 йолча цехе производствени совещанена кулгалдеш ву инженер - механик Чапиев Руслан. Совещане балха юкъе хьинаре дакъа лоаш хьалха латтача болхлоша. Царех белгалбаха лов коммунистически къахьегама школе ладуегIадаш операторий Цыганкова Анна Григорьевна, Лазарева Ольга Иосифовна, слесарь Жуков Николай Иванович. № 2 йолча цехе хаддаза болх беча производствени совещане кулгалхо а цу цехе экономист, семинарски группе ладуегIар Кесаль Надежда Дмитриевна. Производствени совещане дакъа лоцаш 53 саг ва, царех 14 инженерно - технически болхло ва, дIаьта вожаш — слесараш, операторш, машинисташ.

Цар хьалхаре дакъа лоаш цуй балха юкъе. Цеха смени инженера семинарски группе ладуегIача П. А. Саламахос тергам тIеззар № 2, 3 йолча участкашца сменаше хувйазуча хано болхлоша дукха ха йоаеш хилара, из къахьегама оесарле дахкъара Iатхьаш хилара. Цеха слесара, коммунистически къахьегама школе ладуегIача нов. Терешкова хийцар резервуарашта ремонт еш дукха ха йоарах, шоай цига ремонт бовла мела хилар.

Технически прогресс яра боккхача лоархIаме ба рационализаторийн изобретателийн болх. Цар предложенаша къахьегама оесарле лакхъяра керда хIинцъаш хьалла, предприяте керттерча фондех бизза пайда эца торо хулийт.

1972 шера производственно-товарни контора рационализаторски предложени еина дIаязаьь 170 саг ва, царах 60 саг коммунистически къахьегама школе дешаш ва. 1971 шера рационализаторашна еннача предложенеех 80,3 эзар сома пайда хилар контора.

Контора № 2 йолча цеха коммунистически къахьегама 7 школа вIашагIъяллай, № 3 йолча эстакаде пропагандист участка начальник нов. Бирюков, № 1 йолча эстакада пропагандист смена дикагIвола оператор, коммунист нов. Левашов ва. Экономика дегIайовллара парте белгалъяь программа кхочушъяра халкъа вахара - хьал тоаддаш хIара болхлочо, хIара коллективо дика къахьегарах тийша хилларах бола кхетам лу цу шинна а пропагандиста ладуегIарашта.

Керда сие кхевара оттадаь исторически декхараш кхочушдара бокъла бе профсоюзни лоархIам. № 7 йолча эстакада профсоюзни участкови комитета шийн болх хахханахьа заседанеш еш чакхбоах. ВорхI саг ва комитете, царех 5 коммунистически къахьегама школе дешаш ва. Дукха дешаш дуьш цар шоай заседанешкаш балха ютагIаш бо, къахьегаман производственни дисциплина, кхерамзлен техника кхидараш.

Цу участкови комитета кулгалдеш я хьалха экономически школе ладийтIа, хIанз мехкдаьтта техникуме сайрийна деша ягIа Челмаева Жанна.

Цу участке бола беш коммунистически къахьегама 50 ударник, коммунистически къахьегама 4 бригада я. Цу бригадаша кулгалду операторша нн. Алексеевас, Лесновас, Михолетовас, Ершова. Коммунистически къахьегама школе деша бегIа уж.

Къахьегама оесарле лакхъяра беррига коллективо отта а иза социалистически ялье керда положени я. ТолашагIоарна «Эстакада дикагIа йола смена», «Смена дикагIвола наливальщик», «ДикагIвола оператор» яха цIерш тел.

Материальни моральни стимулировани къахьегамашара безам совбаккхара лоархIам болаш к. Из дош лерттIа леркалде даьхна дена тха боллой къахьегама оесарле лакхъенний, составаш бIарзигагIа гоаш. Укх шера «ДикагIа йола смена» яха цIи шозза хьаьхкай нов. Лукаьечо кулгалдеча смено. «Смена дикагIвола наливальщик» яха цIерш хьалъ наливальщикаша нн. Васюка, Федотова, Будеина, Ахтаева, Бессонова, Кайдаева, Селимова, кхиберешь.

Заметешка хьамахьаш доа цу дикагIболча операторийа шоай балхах дуьш, опыт дIайоахийт.

Н. КАЦЕВМАН,
ПТК, парткома секретарь.

Революце даьча

Ф. Э. ДЗЕРЖИНСКИЙ 95 ШУ ДИЗАРГА

11 сентябре 95 шу хул Ф. Э. Дзержинский (1877 — 1926), Коммунистически партин Советски [illegible] гIоаваьнна доаттонь, В. И. Ленина гаргагIера [illegible] дийнахь дена.

[illegible] Звероаловча гIуллакхахь. Из хиннав Сибирь-кон [illegible] Октябрьски социалистически [illegible] вIаштIехьчара кхоллар цуй [illegible], царна ЦИК-н ВЧК-н Комиссара члена, [illegible] гIуллакхаш [illegible] Халкъа Ворхьа Лакхера Совета председатели цу цьысе [illegible] кувца цо [illegible] ВЧК—ОГПУ председатели.

[illegible] дикагIа а яноц хоам задани кхачашца йийдача, В. И. Ленина ааллар: «Дзержинский [illegible] валлацзе. Цо делга».

СУРТА ТIА: Ф. Э. Дзержинский.

ДЕПУТАТИЙ ГIУЛАКХАШ

Гудер[illegible] Сув[illegible] юрта Совета депутаташ [illegible] Новогрозненски [illegible] совхоза производственни [illegible] культура, [illegible] а [illegible]шка.

Дукха депутатий [illegible] гIуллакхаш [illegible] болхама производства боарам хьы а лакхбаккхара. бахархой культура а, адамаш коммунистически кхетамца хьалкхедар а лакхдакхара.

[illegible] депутатий производстве хьалхе [illegible] Советски Социалистически Республикай Союз а, Нохч-ГIалгIайчен республика [illegible] 50 шу кхачара стена йолча юкъе чIоагIа къовсам лоттош бола [illegible] кидо.

Нагахь механизатор вале, из [illegible] яхье шийгара дика някъ гойташ ва. Нагахь из доахан лелалеш вале до шийгара дика някъ гойт бежанаш Iалашдеча а, шура дукхагIа йоаккхаш а, лебадеш а лоаттабеча къовсане. ТIаьхха иштахь из пенсионер вале, а цIенна ва вале, цар гIуллакхаш ду юрта къхьера культура лакхъяккхара.

Депутат вола Насуханов Вахи тракторни бригада бригадир ва.

Механизаторий къахьегам боарица шийн хавнахье а, етеопчически лыхарча боарена а дIахьу из вовн балдаш. Шуьва техника дика Iово, йовзча-деша хIана хов. Вахаьа къахьоса гIо ду, балха задани хайагIа кхочуш яьшта есьла хIа а дукъ хIа а гойт. Ялташ чудоаздеча хана из хаддаза яра хул. Нагахь комбайнер вомоган хиния, е кхи гIуллакх хьина балха ца воагIаш менача вIаьца цо комбайна тIа а хай яллташ хьакка вовлу юкъадаьнда механизаторшца.

Совхоза ялташ Iалашдеш болхаш дикка дIахиньче, пачхьалкхана ялат лоххаре дарах тIехкхоачаэйбе. Планах дIайла енча кхи бIаь тоннаш латта янал [illegible] пачхьалхье. Эшашта боаеша [illegible] ялат дIалоттанна.

Совхозе дешаш йойла [illegible] тоннаш я. Дика [illegible] ух.

Хьалха комсан [illegible] къовсама [illegible] Совета депутатий бригадина Ахмед Ахмадо, [illegible] Амас.

Коаьхаке [illegible] болх ио дахьалавар санна дола гIулакх а тарраш ва доаша да. [illegible] балха хувша а вахьлий юрта Совета [illegible]. Депутат Сулейманова Хьвараз вулканизатора болх беш я. Автомашинай чархий камераш летош а из. Хьаараза ремонт иь камераш тахка ма тахкаш йаьхна дел.

...Ара хьайоагIаш тракторе а, Гаьнира вIеагIаш дукха тIехьдевашча цIа бег ба. Юкъ хьалне вIа бегIвана а кхина хетале. Цхьаьаш йола хана гуш яр [illegible].

[illegible] гIона хьалха чIагIаш [illegible] Из Насуханова [illegible] бала товза [illegible] йола механизатора [illegible] чайгIа а [illegible] а булув. [illegible] йола хьувкерам [illegible] [illegible] Масса [illegible] Хьалтта [illegible] сий де дезаш да, кх[illegible] пах механизатория [illegible] бол цунна ка хьина хилар. Итт кхалсего тракторастий курс чакхьяьккхий шига. Царех кхоь тракторашта тIахдоаш [illegible] а ба.

Насуханова Маспена къахьегам [illegible] хиларе дакха мел а беш шуьхьаш халкъа Iиндале шоай [illegible] юрта Совета депутат вархар из.

[illegible] бахха дика [illegible] таш а депутат Албасханова Паьтимат. [illegible] кха ка йовшашехь производствени процесс дика [illegible] по.

«Новогрозненский» совхозе доахан ладара гIуллакх дикача хьалтIа да. ПланагIа оттадь дар шена пачхьалкхенна шин эзар бархI бIаь тоннан шура йохийта, СССР хьаь а Нохч-ГIалгIайчен автономни кхеллане ах бIаь шу кхачарна стина йолча тхьа доахан лелаеришна шовшта хьалхашка оттадаь декхар дар шин эзар вис бIаьн езткъа пенттер шура дIакла. Цар цу хинатхь дIаениар кхо эзара ткъа килограмм шура хилар. Фермас коллективо къовсам лоаттабу доахана продукции дIаклара шера еккх 25-ча декабре кхочашъе.

Дахан лелабеш толамаш [illegible] шийн къахьегама доккха далаш а юрта Совета депутат, хьалхе лелеш йола доярка Эльдарханова ПатIимат а. Шийна хьалхашка латташ дола декхарех кхьалана тIехийлхачедери хьайоагIатIа по балаь тIехь шигта толамаш даха шийн новкъосташта а доккха гIо ду.

Депутаташа а, юрта активистатша а, совхоза специалисташа а, чулгIахоша а шоай аха кхочадеррига а гIулакхаш ду юкъара доахан дукха шура хиладеррара. Укх сахьате Iавия шорта доаьхае кийчду. ПланагIа 200 тонн йолча Янь бIаьн ах бIаьн тонн сенаж еллай. Пхи бIаь тонн йол кийчьий. Деррига а ца ирпаш гIанаш дIаоттадена, кхьиндий сп лос болдош ба механизатораш.

Юрта Совето боккха тергам тIабоахийт юрт тоань дIаоттайна адамашта эграра а эша культурно-дахара-Iера хьалаш кхоллара гIулакха.

Юрт тоань дIаоттаяна дукха гIуллакхаш даьд. Бытовой гIуллакхаш деш доккхий цIенош даьа. Цу цIеношчу хIиоане заказашта бершаш тегна мастерски а, маьчаш еш йола мастерски, парикмахерски, химически кепара бархьаш цIендеш, сахьташ тоадеш [illegible] ремонт яь, 7,5 километр керда водопровод йиллай. Юрта уерпачна а, цхьа бешамашка а алх эзар сов гIьнаш ерIай. Артезиански шиь гIув яьккхай. ХIанз [illegible] «Комсомольский», «Кавказский» улицашта асфальт биллай. «Нефтяной» улицатIа цхьан дакъа асфальт биллай.

[illegible] тIабоадача цхьа асфальт биллай. Цхьайолча улицашка [illegible] биллай.

[illegible] шин школа а электричество чу[illegible] даьд. Из бахьан - долаш юрта сурт - сибат хувцаденнад. [illegible]

[illegible] Юрта [illegible] тарча наха хIарийе цунна тешал ду. цунна хьалхашка дукха а [illegible] пу общественни [illegible] ва хьехарий а.

Юрт тоань хоттамIиттанра а наха чуIе цIеношт, культурно - вахара-Iера гIуллакх шу а «Новогрозненский» совхоза [illegible] депутата Мунаев Вахас юрта Совета гIо ду.

Вахийна хоа къахьегамхой [illegible] хина - Iера тоакх [illegible] производству [illegible] хилар. Изд [illegible] культурно-дахара-Iера хьалтась а Iалашдаь хилар. [illegible] хул цхьа ког-уйла урхоттаргаш, балха хьинар долаш хилар лакха хурга, производстве тайжина дикагIа кургаш.

Совхоза директор, депутат Мунаев кест-кеста юрта Совета вогIа, цуй гIуллакхаш [illegible] хьож.

Совхоза гергара а дукха гIо хьош хул, ХIаьта а юрта Совета оьшача транспорт яхийта а, [illegible] дола тIе де а вьттув хьа депутата Мунаев Вахий.

Тайп-тайпана дола доккха вахараш чекх а Гудермеса районерча Суворов юрта Совета депутатий, активистий доккха коллектив. ХIара ерррига а, уьйзае тIеерзань а цхо шера план а тIахдованаш а хьалх хьалаш кхочашдаш. КПСС 24-ча съезда исторически соцамаш кхочашдеш юкъе доагIаш дола декхар дилара. Советски Социалистически Республикий Союз кхоллар а Нохч-ГIалгIайчен автономни кхоллал а 50 шу кхачара даха доагIаш гIоно тайжина [illegible] ара.

Х. АВАЕВА.

Болх беш йола [illegible] предприяте [illegible] тоакх чотах [illegible] дукхагIа арахьара [illegible] коммунистий [illegible] Саратовски [illegible] [illegible] оборудовани [illegible] технологически [illegible]

[illegible] станцешта [illegible] Станциа тIара къахьегам оесарле 2-за лакхъяннай, хьалхадикагIа а арахьа продукци.

СУРТА ТIА: [illegible] станцей балхаза [illegible] наладчик И. А. Ткаченко.

Ю. НАВАТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Партийни организацешка

КПСС Грозненски горкоме хиллача совещане дийцар «Партийни документаш хууьйра [illegible] кхьалхара [illegible] коммунисташ [illegible] арах» дола дош. Цу хьакъехьа доьш КПСС Нохч - ГIалгIай обкоман парте Грозненски горкоман соцамаш дIадоввийтар совещане дакъалаьцарашта.

Совещане дакъа а лаьцар къамаьл а дир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. Я. Правенька.

• • •

КПСС Старопромысловски райкома бюрос дийцар КПСС XXIV съезда решенешан Череповецки металлургически Мински тракторни заводий хьакъехьа КПСС ЦК соцамашех дIа ма дехьара дальча «Старогрознефть» НГДУ, цехови партийни организацешка [illegible] болх [illegible] СССР Нохч - ГIалгIайчен автономни хилийтаь 50 шу дизара кийчоеча хана из болх дикка тоабальга белгалдаьккхар.

Политпросвещене кабинета наьцца политинформаторашта новкъосталла къахьегамхошта ерройолча беседашта рекомендацеш кийчъяьй. Политинформаторий группаш массайолча цехашка йолаш а. «Знание» обществе юкъахьамцарча 5 организаце 50 лектор ва. Коллективе беррига членаш политически экономически дешара юкъесзара де мех дезар дьад.

ПАРТЕ РАЙКОМА ПЛЕНУМ

[illegible] КПСС Шалин райкома пленум хилар. Пленум [illegible] районе бахана [illegible] атеистически болх яха а дикка тоабарех дола дош.

Цу дешах лаьца доклад йир КПСС райкома хьалхарча секретара нов. Семанов. Пренеех къамаьлаш дир лектор - атеиста Салимовс, «Джалка» совхоза директора Сатуевс, кхыйчар. Цар дийцар районе атеистически болх дIаха а тоабара де дезарех.

Б. АБАЕВ,
парте райкома секретарь.

> СССР ХЬАЯЬ 50 шу ДИЗАРГА

ЦХЬОАГIО ЙОЛАШ ХИЛАРАХ ЛАТТ ВАЙ НИЗ

СОВЕТСКИ халкъаца цхьана вай юкъара доккха цIей — СССР хьаь 50 шу дизар белгалдаккха кийчлуш я социалистически Венгри. «Вай юкъара цIей» аз яхача хана, со цунца цIаьнна а белгалдаккха безам ба венгерски советски халкъаш вIашагIдувзаделлийташ дола тоьнаш вIашагIдаргдоаншш цхьан кеча детта хилар. Оаха, венгерски коммунисташа, пролетарски интернационализма чIагIал лоархI Советски Союзана леладеча гIулакхах. Венгерски Халкъа Республика арахьарча политика лард хила а хинай, хIанз а я Советски Союзаца чIоагIа, дехаргдоаца доттагIал, коммунизм хьалъеш боаллача мехкаца эттара айхагIча тайпара цхьана леладу гIулакхаш.

Венгеро - советски доттагIала лард и вай идеаш, хьаштаи, дерхIараш цIаьш хилар. Цо шийн истори хьадоладаь Росса советски Iаьдал оттача денешкара. Цхьа Эскара мутIарашта, партизански отрядашта юкъе а етта гражданаски тIема фронташка тIера бе а делла контрреволюцешени интервенташтех духьала лийтаб мутташ эзараш венгараш. Эрсий революце кхуарча тIеагIбенна уж, шоай мехка юха цIабаьхкача, венгерски болхлой класса революционни парте тIум а хилла дIаетаб. Венгре пролетариато лоаттабь къовсам цуи кулгалца 1919 шера парте Венгерски Советски Республика хьахайкхарца чакхбьалар.

Росси дIаьалча пролетарски революци котъаьлча шоллагIа шолх бар Венгри. Дуьнен халкъашта юкъера хьехаш аьттув боаццаш хилар бахьан доаш Венгерски Советски Республика 133 ди мара даьккхадаце я, ах бIаь шу хьалхагIа деррига дуьнена кхы а дикагIа дIадьехкхар цо ленински хьехам дуьнен халкъашта юкъера маIан долаш хилар.

Аьнний историе чухь дукхаьшта вIашдухьаларча социальни системай пачхьалкхелаш машаре яхара ленински принципах кегIертоа ен йола арахьара политика дIайолаьар Советски Союза. Ах бIаь шу совгIа ха хьалхагIа дена хувца ца луш хьайоагIа из политика шийн дерхIарашка а из чакхйоаккхача методашка а дизлача. Халкъашта юкъе машар чIоагIбара тIаерзаяь я из. Машаре дахара принцип йиллай КПСС XXIV съезда хьакхайкхьяча машарех дуьнен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладарен Программа ларде. Из принцип бакъъьй дуьнен халкъашта юкъерча дукхача документашкей договорашкей. «Советски Социалистически Республикай Союзан Америка вIашагIкхайттача Штаташтех юкъерча гIулакхий лардашна» ,вешта аьлча дуьнен тIа эттара хьалхарчи социалистически пачхьалкхелошкей бекхаагIболча капиталистически мехкан юкъерча гIулакхий кердашка дIаяздаьд: «Ядерни заманахь шоашта юкъера гIулакхаш хьаллоаттадара машаре дакъалга мара кхы тайпа лард ца хиларах цхьатарра дог тешна хилар тергалдеш хургба» шаккха йоли.

Дуьней общественности «Советски машара наступлени» хьакад укх тIехьарча шарица шоаех дукха араш, белгала аьлча, Европе тешаме кхерамзлен система хьаьра тIеерзаьча СССР дукхача арахьарча политически инициативаех. Цу гIулакха аьттув баккха безаш я, хоиш ма зарра, гIулъелга социалистически мехкаша хьалхадаьккха йола ерригача Европа юкъара совещани.

ИШТВАН НАТОНА,
ВСРП ЦК член, ВСРП ЦК агитацеи пропагандеи отдела заведующи

Дукхьаьх социалистически содружеств пачхьалкхенаша, эггара хьалха Советски Союзо, хьинаре къахьегар бальаш долаш хIайнле а дикка уллахцIенача хьал тIа даьхад Европера гIулакхаш, из процесс дIахо яхьара аьттув бола хьалаш кийчдаьд.

Тайп - тайпара общественни строий йола пачхьалкхенаш машаре яхара тIехьалтта Венгерски Халкъа Республика. Иштта я тха арахьарча политика, дуьнен халкъашта юкъерча аренерча тха гIулакхий керттера принцип. Оаха, социализма кхьача мехкаша а санна, геттара дика кхетаду, машаре дахар яхача деша маIан капитала дуьненцара политически, экономически, идеологически къовсам хIаьта а сацабелга ца хилар. Шин системана юкъе латтача классови къовсама хIанзарча этапе идеологически фронта лоархIам дикка лаккху вайна хет ВСРП-ена.

Дуьнен тIа низий соотношени социализмане прогрессан пайдана йолча оагIорахьа хувцалларо лоадир гера низаца социалистически строй дIалаццара даьла дог. Цхьабакъда, социалистически дуьнена духьалара къовсам сацийтабац империализмо е социйтарг а бац. Цхьабакъда, тIаьнарча хьалашка хIилла хIоаргагIа йолаш, гергагIча методашца леладу гIулакхаш вай мехкатаьшъа, эттара хьалха социалистически [illegible] специфически [illegible] [illegible] [illegible] ревизионисти [illegible] ленински хьалхе хиэх [illegible] ва [illegible] гIертаж.

[illegible] буржуазни [illegible] массашара хьежерг да Венгри а. Тха оьшто хьалъоха социалистически мехкаш дегIаахара керттерча кхаь дестане эликия е гIертаж налхбузахьара пропаганда хилара: цкъа-дале, царна юкъера буржуазни идеологи а керттерча даьхьа Советски Союзаца цар цхьоагIоа гIулакхаш лелда а; шоллагIа-дале, социалистически обществе чухьара чIоагIа мелье; кхоалагIа-дале, ентиралистически обществе хьалхехье пи[illegible] [illegible] а [illegible].

Эттара хьалха общественни мнени болхлой класса духьалалакха, социалистически къахьаш цхьоагIо чIоагIъяра повкъарае е гIерт империалистически пропаганда, Морали, семали нормаш, уйлаш дахьерча дагIийа - буржуазни пережиткаех дегаойдло ю йе, хIаьта тарлуча метте уж пересилленни [illegible] [illegible] гоамал хьалхье гIерт.

Империалистически идеологеи пропагандеи духьала толаме къовсам лоаттабара керттера [illegible] Венгерски социалистически болхлой парте [illegible] социалистически хьалхарах, [illegible] классови политика [illegible], интернационализм ду чу [illegible]. Нагахьа [illegible] хьалхехь [illegible] болхлой [illegible] чIоагIа дола [illegible] гIулакх [illegible] хьалхашта [illegible] социалистически [illegible] — [illegible] идеологически [illegible] диверсейта духьалара чIоагIагIа дола дехьаш. Вахаро [illegible] хьегучадоах из дуьне [illegible] потейтьаш. Цхьабакъда, [illegible] вIалла а доа вай, коммунисташа [illegible] вIашахадена кагIа, а [illegible] а даьния [illegible] а [illegible] бола а [illegible]. ВСРП X-ча съезде хьалхаш [illegible] тха лоархIаме [illegible] — [illegible], [illegible]. [illegible] тайIа беш бола агитационно-пропагандистски болх чIоагIбе.

[illegible] общество организаторе [illegible] болхлой классеран [illegible] керттера [illegible] дог [illegible], интернационализи [illegible] бола пайда [illegible]. Цу гIулакха аьттув бола [illegible] хьалаш а долаш [illegible] социалистически содружество чIоагIагIа цхьоагIо йолаш [illegible] хилар, дуьнен халкъашта юкъерча болхлой класса [illegible] дуьх ха хоадам-боллаш къовсам лоаттабар.

Империалистий идеологически диверсешта духьаларча къовсама лоархIамегIа дола тера лоарI тха парте социалистически интернационализм. ВСРП-ас венгерски халкъашта [illegible] социалистически [illegible], дуьнен халкъа [illegible] болхлой [illegible] гIулакхашта [illegible] пролетарски интернационализма [illegible] сацделта чу [illegible] чIоагIъярах.

Шийн бIаха уйлош [illegible] кхочашбала[illegible] империалистически пропаганда. Тайна [illegible] чIоагIагIа [illegible] хьегучадаха, [illegible]. Тхога дукха а [illegible], [illegible] къовсама средстваш, хIаьта царех эттара эффективнагIа яр — социалистически мехкий вешарий содружество [illegible].

Будапешт.

(АПН).

«СЕРДАЛО»
2-гIа агIо. 9 сентябрь, 1972 шу.

ЛИЙРХІАЧУЛ ДУКХАГІА

Пхелагіа [illegible] шолагіа шера плай толамна кхочуш-дарна мухала дукхагіа дуга чуэцй [illegible]! Гудермесан районан «40 лет Октября» цІарах колхозан кхактегамнна 883 гектар тІара йоллагіа дуга чуэш бахам болаш ба уж.

Кхоьрах дуга хьокхаш Іо а дуьйлаш йоза агрегат. Цу агрегатна тІе болх беш ву Милаpов Увайс. Пхелагіа шу да из дуга чуэцан вола. Хьокхар а ардаре а пхьа долаш 100 тонн дуга луййкар во соьхка. Укх шера а хьинаре болх бу.

Норма 3 гектар шара йоцчча во дийнахь хьокх 7—8 гектар дуга.

Увайс хьокхаш доле дуга Байданов Мишаила звенос кхедаьй. [illegible] шолагІча шера звенос 80 гектара тІе кхедаьа дуга. [illegible] дахьда тІара дуга чуэцаш за комбайнер коммунист [illegible]улхадииев Адам. Тай техча [illegible] йоза дуй комбайн, [illegible] дагІйташ цІеа хьокх цо дуга. Дийнахь 11—12 тонн дуга оард цо. Ив хьалха бахана шегад Адама [illegible] минута сопе на [illegible] байнага бол [illegible].

Аьрда [illegible] портага [illegible] везаг [illegible] хана [illegible] фетан [illegible] кхай тІара [illegible] Дика [illegible] хІара гектара тІара [illegible] 80 центнер.

Дика [illegible] Салмана кулгалхоша звенос а. [illegible] чуэцаш хьанаре хьахьй Гопоме-тов Алисултанан Темирбулатов Мульамарова. Дийнахь 8 [illegible] дача [illegible] болча [illegible] раша 18 тонн дуга оард.

— [illegible] тІулан [illegible] лела тха, — [illegible] Салман, — хІара гектара тІара [illegible] 40 центнер дуга.

СССР [illegible] автономин 50 шу дизара схьа звенос хІара гектара тІара чуэ лаьрхІар 40 центнер мара ма.

Н. АСТАХОВ.

ХИШ ЦІЕНА ХИЛА ДЕЗА

Вай республикан гІолла долхача йохка соьрта, ветр, сазан, маж, лаьа вха чкъарой ух, шоай тІе-йо йолла фу тасса. Додача дика дуккхана чкъарой фу тасса аьзча хьа шІен ка: вай Нохч-ГІалгІайчоьн хишкара Іаммаш, тІе, гІум, чкъарой Іен тассара магіа лоццабилара а чІоагІа аьттув болаш да.

Ихтиологашка бахьа тоалаш кхьлоьхад форлачара хьанда чкъарий Шолжа чу а кхьача хилар.

Из тамаш е евзаш а дац. ТІехьарча хана Грознен бахача нахана дикка хьдда, промышленни предприятешка хиш Шолжу гІирсаш хьа а хиа, Шолжа тІе хьийнагІа гуш хилла мехкдьтта продуктай бос боллаш [illegible].

ХІана а наг-нагахь нийсл Шолж бІехдош моттигаш, Бакьда гІанакха бахе роичол 3,7 сотнара 100 совата [illegible] гІеа тох.

ХІана Шолж бІехаш а «Красный молот» завод.

Завода кулгалхоша геттара тешийлаьккхед дІа ца а ухийташ го боохаргболаш хий цІандара гІирсаш хьадара проект оттаелга а уж хьаэлга а. Бакъда, хицара ицахдьатта продуктай а дьатта а ваэлувцаргдолаш отстойникш а завода. пхьацалча цехашна. Цар чура хьаІайна мазут а дьтташ а хьедоахаш уж цІенаш тІадьожам лоттабац цига. Цудухья кост-кастта цига бІехдаь хий Шолжа чу хкоач.

№ 3 йолча цеха (начальник нов. Г. П. Немухин) тонкание [illegible] тІе дукха за йоаш оттаьй хицара дьатта хьалувцарг. Дьтташ сов дукха Іарах тІеоца ногІарх тІех а ухаш гонахье а бІехъьй но, хиша дІахьйрал сопиеІа.

ХІьта № 6 йолча цеха (нач. нов. В. И. Полтавский) хьалаьн бІтонин дьатта хьалувцарг сорагача пхоча бІехье хий чукха тарлуш а эмульсонин ноача марихал чуэхаргболаш яь а яц. Цудухья из мархал бус, канализаце гІолла Шолжа чубахара хкеран а болаш.

№ 2 йолча цехара (нач. нов. Л. В. Начинский) опрессовании стендара канализаци тІера дІакьайла яц, цхьацайолча моттигера схьха цІен на йоля дІалкьаргІолаш а я ю. Цигара бІехха хий Шолжа чу кхоач.

ХІана а оттонь ньлнайи завода прачечин цехара (нач. нов. И. К. Ярошенко) дьатта хьалуца устанока.

Из ладаьло завода кулгалхоша лелаяр бахьан долаш заводе бІехдь дукха хий Шолжа чу доде.

Завода [illegible] бе. тІеьла а ца теттан, го бок-кийташ хих пайда эцаргболаш, цигара [illegible] дІадода хий цІендеттола гІирсаш хьалле. ХІана ухх сацьате бакхйалаш дІаухийташ деле хий цІена хилйтара бехктохкаме бараш иехий начальникаш бу. Уж лекхарийла бе бІехдаь хий канализаца чу а цига гІолла додача Шолжа чу а кхоачаргдоацаш завода йолаш йола отстойникаш, дьтта лувцаргаш хиш - хинахьа цІеньара хадддаза тІахьожам лоттабе.

Шолжа санитарна лал тоала-ро торо хулийтаргьа чкъарашка шоай фу дІахо дегІадоаладе а. Іов тассара жагІа билла н.

Вай республикерча [illegible] чкъарий юха добара а мотта оттадара а чІоагІа ноакъарле а бІеха хий додача Шолжа чу ухийтача Грознерча предприятешна. ІІа эгара хьалхарча [illegible], кхетада деза «Красный молот» завода кулгалхоша. Хьа дІадаккха деза промышленнин техинкин [illegible] Шолж бІехделга.

И. БРЕЖНЕВА,
Запкаспрыбвода Грознерски инспекце инспектор.

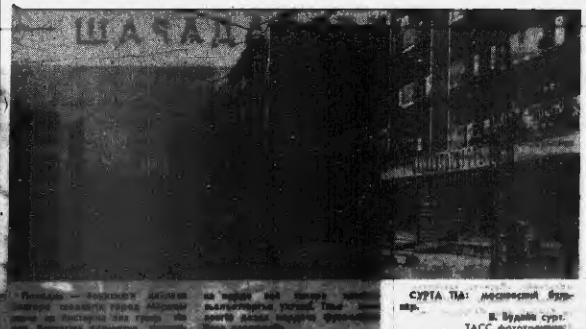

«Пхьалаш» — [illegible] Болгаре [illegible] город [illegible] [illegible]

СУРТА ТІА: москоевский бульвар.

В. Будана сурт.
ТАСС фотохроника.

[illegible] цІей—паргІатон Де

ПАРГІАТОН ЦІЕЙ

ИІсгагІа сентябрь — болгарски халкъа истере чуть сийрда ди да. 28 шу хьалхагІа цу дийнахь турпалча Советски Эскаро яьха кеталонаш бахьан долаш гІеттача Болгаре халкъо шоай мехкара фашистски диктатура тІерадаккхий. Юха шІайовайна социалистически [illegible] нейкъ тІа чІоагІа дІавттача Болгаре кердача вахара.

Вай мехка хьсахам — капиталистически эксплуатацех мукъадьлачча, Советски Союз тхона йолаш сакна тоцаме, иш бола доттагІа йолаш долча халкъага фу дулургда бохьешаш хьахьокхаш доле тешал. Фашизмана духьала пхьана лоаттабьача къовсаме вийкха паргІате, чІоагІлуши догІаухаш дела СССР-ара доттагІал тхона, болгараша, тха массе ваГІоразьарча прогресса лард, Цу ленинском интернациональни доттагІалах хьахуларана аьттув болх тха республика ваxара еррнтачь оагІошка.

Алихха массена масал хьоацаргда вай. Болгаре хьалха шай машиностроени хинвац. 1939 шера кустарин хьнбане мехка кийчйир 60 вагонетка, ІамаргІа болх бу 15 яй, 9 молотилка. ХІанзара еза - йоккха промышленность — тха экономика юкъметтигера дакъа. ХІанзарча заьлахь эгара кердагІа йолча продукце — автоматически станокаша, электронни автоматически хинеша болгалбокх тахан НРБ промышленноста болам. 1978 шера НРБ хьаргьа 500 миллион сотГІа лева мхь электронно - вычислительни техника.

Цхьакха масал — химически промышленность, хьалха мехка йІелха йоацаш яр. Духха ха йоацаш а тІехьа тха дегаэцдла яв Димитровградера азотно - тукови завод, хІьата тахан Болгаре болх беш а дукхазза из бола гІа йола предприятеш: Девненски промышленни комплекс, Бургасера мехкдьатта химически комбинат, Видинара химически комбинат, кхыраш. Уж еррнгаш а советски специалисташа бешарашта новкъостал а деш хьахьйа.

Ший кьмах цІейна башха-дукхача къахьегама толамашца вахьайода Болгари. Перницин округерча къахьегаме хьалхалатерий инициативагІа еррнтача республике гІолла шерра баьржай къахьегама оваргде даккхьара тІехьара болам. ХІанз социалистически дах ю меттера дерхІар дукхча хьокхамиш тІехкхоачашдела хинна па Іеш, продукце технически йоарана дукха стандарташна кхоачийта а да. ХІанзле а гуш да яьхах хьаххинараш. Укх шера хьалхарча ялх бетта тІехника продукци 9 процент хукхагІа хьаьй, сов цу маьалхьтул.

Массаме а цхьатарра хьинар айденнача хьалима ол а Болгаре кортамукъалеи 28 шу дизара цІейна ю кийчо. Болгарски общественноста терхама юкьметтиге лат пхьакха деза да а — СССР хьаль 50 шу дизар. ХІата из цхьа бахьан доацаш а дац. Болгарски коммунистически парте программа тІа аьлнад, ший маІанга диллача социалистически йола 9 сентябрера Халкъа - демократически революци Сийлахь - бокхача Октябрьски социалистически революце гІулакх дІахо дахьар мор а. Шубкина социализмага додача болгарски халкъо ший къахьегамцел толамашцех бакъду уж дешаш.

София.

[illegible] ТОТЕВ,
болгарски публицист.
(АПН).

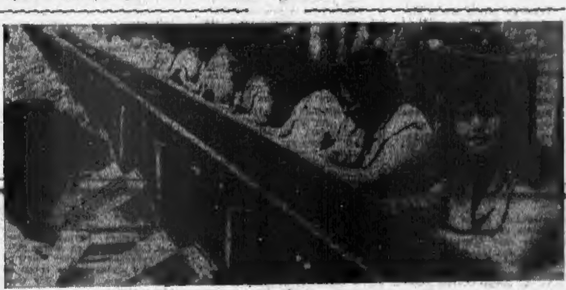

«Электроника» яха завод — болгарски промышленноста дегагІеа тайп-тайпара бустама приборши, вычислительни машинаш, «ЭЛ-Ка» яха электронни калькуляторамих йолаш еттаж тайна продукци араяле цу къона ча софийски предприяте.

СУРТА ТІА: Хатисова Анна бригада потончи ляно тІа къахьегаш я. Цу кІай халаташ дувхача къонача хлалила хьакхьита болх бу пневматически йинчашцеи тукдаргашех. Еррига оборудованеи оттаьча хана чекхйоалие цІорх хІарпм.

БТА — ТАСС сурт.

Дровол дехьара

ИТАЛЬЯНСКИ ПАРЛАМЕНТЕРА ХУЛИГАНАШ

ГІадъяхь аІалла а болебьбйа [illegible] бол тоаргачІ итальянски парламенте. ИСД (неофашистски парти — Итальянски социальни движени) викалех [illegible] шира парте бохзза накъай [illegible] дозжетаде «бІухой». Цудухьа хье ца луш гучаяьлар «бІухочун» дог. Кенача правительствана тешама воттум ялара хьагтехьа дебаташ йоалча аьрдехьарча шоай лоІамерчар викало Луиджи Андерлине парна юкье неофашисташа дакъа дааира бокъо шеков тІа оттаьча хица ИСД депутаташ шоаш бегІ-бегІачара хьаура лийлад. Иразп. тахьа [illegible] массехк гІулакхера сег а цийсенна Андерлини доана кІорлкерашка хлийниа.

Кхера мора [illegible] юда а халаяттар [illegible]. Цхьа заседани йодаш Неаполерча ИСД депутата Джанни Роберто жоп дийзад Салерно неофашистски терронист Карло Фальвелла [illegible] дакъехьа дайна хоттара. Жоп деннад цуна, чура гІулакхий министра Румаре укх гаргача [illegible] цуьая доле хІама хьакхайкхадоргда ала. Цхьабакъда ИСД депутаташ шегІорч дахкен когаш Іобеттеш болабелерад заседани дІакъоала йийзар. тІакха цигІча нийслаяр итальянски парламента ший дерригача истора чухь бІарга ца дайна хІума: ИСД лидераш бийнаш а дакъа тІатоосабеннаб демохристиански гІрупгна. Хьаьбьнна неофашисташ шоаштэ хьаийс-и пІсьетнан йохае болаСеннаб. Байдла кІалхарбоала гІийртараш хьа а луццаш шІаз беллаца оттан кцнкай дукха депутаташ гІандарта кІал лечкъаб. Цига тІехкхьеча ІэьдаІэ эрцца маре меттагаш хІечний бехнан парламентареш тебе.

Сихха цаьле юха чубаькхача цьэта вокх викалаша шоаш дакъба жоп лулга дийхад хулиганашера. Цо хІевагІа къамаьл деча римски неофашистай старанаэ, Лациогарча депутата Джулио Каролини (цо лелаяьча гІулакхаша юкье и вокх! судебни процесси хулиганстве бахьен долаш вь воккІ пригвори) бІубенна хьакхайкхадаьа: «Оаха яхачоа правительствен тхона на хеттара жоп на деннача тІехьегІа массаж а нагта кхэ дера ИСД-ера. Уж тайпа гІулакхаш даьд итальянски парламента юкье башхача неофашисташа леладераш.

Рим.

И. ГРАШИН,
АПН соб корр.

СТОКГОЛЬМСКИ КОНФЕРЕНЦЕ ИСПОЛКОМА ЗАСЕДАНИ

СТОКГОЛЬМ, 4 сентябрь. (ТАСС). [illegible] Стокгольмски конференце исполнительни комитета чрезвычайни заседани хилар укхаьа цхьайолча дуьнен халкъанта [illegible] организацей къамах костетенйи [illegible], [illegible] тІехьера [illegible], цу деклъе [illegible] Советски Комитета а [illegible] на дакъа а лоацаш.

[illegible] агресси актеш [illegible] а Вьетнама Демократически Республике территоре тІара [illegible] cуьтелш йоахарца дукоаденна совещане дакъа лоацараша дерригі [illegible] правительствашка тІехьайхар США [illegible] [illegible] тІеж осайайлош [illegible] кулие позддейсти яра.

Заседане тІакйлеча [illegible] тІа [illegible] США-с доаттабеча тІеоо горедаш [illegible], [illegible], а [illegible], [illegible], исторически культурни [illegible] хилар.

Совещане дакъа лоацараш дуьнен халкъанта [illegible] общественноста, [illegible] правительствашка [illegible] агрессиа духьала къовсай лоаттабеча [illegible] халкъай политически материальни, [illegible] оагІув аел чахна [illegible] тІа а хьехам. Хьаьбахь тІакйцача чаккдоахаргдоача гІулакхий программа тІа [illegible] 13 октябрера 22 октябре [illegible] [illegible] солидарноста дуьнен [illegible] хІира [illegible].

ЮХА А «СТАРФАЙТЕРИЙ» ДОШ

Укх деношка ФРГ [illegible] тІа юха а хабараш доладелад Малибузен Германе бахача нахаа «тІайтта лела кІийр» аьлча геттара найса цІи тиллача «Старфайтера» тайперча американски самолетий хьакъехьа. ГІулакх [illegible] аьлча, Мюнхера пхьан суІо хьобоьа [illegible] йоалаш латт боебаьа малибузенгерманнаш [illegible] [illegible] армехача [illegible] дехьарча «Локхид» хаача концерна [illegible]. Фирма суде [illegible] жеръальна 30 кхалсага адвокаташ хетачол, цу доша цар аьттув а берга. хІаьта хетар хиннача, хІара цІенна 600 эзар маркага кхоачаш ахчана компенсаци а дургда.

Цхьабакъде, цуна чекхдоле тамаш я-ех «тІайтта лелача кІийх» дола дош. ФРГ общественноста тахан [illegible] кост-кяста авиационни катастрофа [illegible] болча [illegible] хой а — Франц Йозеф Штраус фон Хассель. Хьанна, хІаравар шн-ший хана оборона министерства корте латташ. ХДС/ХСС лигерарча шина а политико спекулянташ ралта [illegible] а. «Локхид» хаача концерна контракт вай ФРГ-ена «Старфайтераш» тергйолаш хІаьта уж [illegible] бундестага шоай хурдахь [illegible] а хиннеб. Цунах хиннар тІехьагІо фон Хассель шийна тІаккаьча. 1970 шера [illegible] бетте цуп вой «Луитвафф» обер-лейтенант ший «Старфайтера» [illegible] тІе чу-[illegible] хана. ХІанз Мюнхене [illegible] кхаленхь юкъе я нитта чукхийте [illegible] шай мора [illegible] а хульолъяьнна йола фон Хассель нус а. Франц Йозеф Штраус суде вехнав чубетталуш байнача пилотех цьеаене сесага Элизабет Лонерта.

[illegible] [illegible] судега [illegible] — «ІоргІа куц доешаш хІама да хІанзарча оборона министерство кулгалхошта а. Цу [illegible] хиннача катастрофех йола досьеш архивашка дІаехка йоалланнеша а, укх шера хьалхарча беттайна хьа а вйе «тІайтта лелача кІийм» дІабехкаб шоай пилотеш. Из нийсленнад ср шу хьалолиннача ВВС кердача инспектора генерал-лейтенанта Ралла 148 «Старфайтер» бе-бечна [illegible] а мехкарче бе-беча моттигашка а кхуттанна хьазара ку-кІарех а лаь кхернале Іалелгьера ашІенкаштте гІулекхеш чекхдоаргахьлорах «бебача дай-мехкахошта» дош дехнадолаеьа а. Цо [illegible] «ІоагІа «тІалнугаш» йола фокт а йоалаш: хІана НАТО системе ФРГ-ес кхоалегІа моттиг мара лоаш авиационни катастрофа дулга диллача.

Цхьабакъде, техналища «Локхид» хаача фирма 155 [illegible] ай 72 летчик ва. ХІаьта а, Ралла хьакхьйкадаьнех, «Старфайтераш» 1980 шерага кхачалла эксплуатаце лелаергья. Цу тайппара, шоай кхалатІа [illegible] [illegible] а [illegible] лелагта [illegible] кхы де хІана ден пилотий.

Берлин.

Л. БУРМЯЖЕВ,
АПН соб. корр.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ: ПАТРИОТИЙ ТОЛАМЕ ОПЕРАЦЕШ

НЬЮ-ЙОРК, 7 сентябрь. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнам мукъамхардо [illegible] цхьанкха а лоархІама лакхала яьккхей Кхесион агагІен районе. ЮПИ агентства корреспондента беча хаамагІа, сайгонски подоразделенешна 211-гІа лаккхале агагІан [illegible] дакъа тІе г. Тиенфиоце юкха а. Патриотически хилий цу толаме парне Іэмендр Кхесион агагІара форда йистерча латте вахч бехача районашта [illegible] моттига тІахьожам лоаттаба.

Кхесион агагІерча сепаратора [illegible] дьаьтье тІа дІа-чІоагІдензача Халкъа ортамукъалей геранцарча цхьана чІоагІа хІана ест форда йистерча моаттагІчуй [illegible] гІарча объекташте. НВСО арташ тахан йоккхай толам цуйдойтай Дымаевски Тхалиндери йоккха шин хІама базна а хІаьта нитта Тхапбинь районе [illegible] [illegible] а.

ЧІоагІа делхоа догІеш йолламехка а, кортамукъалей [illegible] тІа-тІа чІоагІагІа бу тІом. Цейрбельян, плато тІа. ТІом латт провинции [illegible] — [illegible] Контумдан гонахье.

Цхьаь пхьан дийнахь сопар бол г. КуангІи бахьан долий латте тон. Госод [illegible] долча НВСО кхвкъоше тахан [illegible] а из боланан йол дахд КуангІи толамхье кІийлелаш хийнача сайгонски [illegible] дивизе позицеш.

ХАНОЙ, 7 сентябрь. (ТАСС). Дикка [illegible] Меконга [illegible] тевча агара дукхагІа нах бахача пхьан провинцера - Винчера мукъанхь районаш. АПО агентства хьалхагІе а беше хоамагІа, Къулбехьен Вьетнама мукъамхкала Халкъа эрсекцерча кхадме толаме операции чакхдаьхра кхаьдоиа восстанони цхи бахьан долаш лагует бетте кха а кортамукъа [illegible] цу проапьерча стратегическа «деревня» [illegible] йолча юртаца кхоа 300 эзар гаргге вег.

«СЕРДАЛО»
3-гІа агІ, 8 сентябрь, 1973 шо.

Оаха хьадьчун пергІа

ХІАНЗ ДИКАГІА КХЕТАРГБА!

Укх шера 8 июле арадаьнначча «Сердало» газета тІа кепатеха яр «ДикагІдераш а... лийгар» яхаш корта болаш йола корреспонденци. Цу тІа дувцар Сунженски района XIX партсъезда цІеарагІа колхоза № 3 йолча шурий ферма болх ва вІешІехьбаьккха хилла а [illegible] ца Іарах. Газета хьадора: «Юрта 25 километр юстара ула № 3 йола шурий-товарни рах, [illegible] леладерий вІал-ферма. Цига бах хьайбаш леладераш. Цхьабаьъад, уж ашатунца Іадашбе тоаво сп бац болхама кулгалхой. Кхьметтал цІинетергаш вив езаш хилча а Троице баха безам хул уж».

ДІахо корреспонденце тІа кадора ферма кулгалхоша леладеча нІртача гІулакхех: «Каст-каста невнг а тоха, частушкаш а лекхаш цу вІажигача юрта корзагІбахе лелаш хул ферма кулгалхой; заведующи Шляхов Николай Дмитриевич, техник-осеменатор Барановский Николай Пантелеевич, зоотехник Мирошников Николай Иванович».

Цу корреспонденцена укх тайпара жоп дийтад КПСС Сунженски районна хьалхарча секретаро Ж. Арастова:

«8 июле «Сердало» тІа кепатехьача - статьяна - тІа гучадаьнначча кхоачашйоацаргаш дІадахара цхьадола хІана дьд. № 3 йолча ферма болх кІанз тоалуш боагІа.

Партиолни колхоза правлени хьорчь махар бахьен долаш балгаро дІеаьанхах № 3 йолча МТФ зоотехник Н. И. Мирошников, ветеринарни фельдшер В. М. Усачев, техник-осеменатор Н. П. Беженовский, хІьта отпусхера юхаеча къоастадергда шурий ферме заведующи Н. Д. Шляхов бохкара дІахеннихара дош.

Партиомеи колхоза правлени белгалдьнд колхохий бытовой хьалаш тоадара, царна хаийхьа газеташи журналашн хьакхадьйра де даза гІулакхаш. Партикомо секретара А. И. Цукинова тІаьдилла № 3 йолча шурий ферма болхлошта юкъа бу организаторски ихетании болх тоабалга, ферма кулгалхошта [illegible] группано [illegible] практически новкъостал дала.

XIX партсъезда цІерагІча колхоза хьайбай боахам дагІйбоалабара, хьайбай продукци [illegible] уж [illegible] йохкара дешаш, колхозашта юкъе бу нхотама болх цІенкаштта тоабара леннаш [illegible] дийцина КПСС райкомна бюрос.

Колхоза партийни комитета, цехови партийни организацешна чакхйоачча партийно - политически мероприятешна болх тоаба а партІа новкъостал ца деза дІахайтад партийни активага. Из дош хІана а дІадаьнцада КПСС райкома болхо жон невкъонта тІера.

Болх тоабер ледар [illegible], хьайбаш [illegible] бахара хьалхаш тоадара йоаькхо ца еррига, къахьегама дисциплина теллаерашта лоаттІар дахь. [illegible] тешаш да партикома колхоза правлене партийни райкомо № 3 йолча ферма заведующе Н. Д. Шляхова дош а дагаргІаш. тІайдар [illegible] хилорах.

МАЛАР ТІЕХДОАХАРАШЦА— ЛЕРА КЪОВСАМ

ИШТТА ЛАЬРХІАР ЮРТО

Дукха ха йоацаш гІалкІ къамахь хьайнквар Сары-Су яхача поселкера клуб. ГулбелаР боккхий а кагий а нах. Массаьна хьалхагІа а хоера сходе дувцаргІар цхьа дош долга: «Малар тІехдаьхараш алкоголизманох духьала 1972 шера 11 июнерча РСФСР мехкхедьарча [illegible] Президиума Указага ладийна къовсам чІоагІдоллабада де дезарий дакъехье». Сход хьайиллар юрта Совета исполкома председатель О. К. Кульманова. Цо къамаьл дира цу района прокуроре Ф. Федосеевена.

ГулбеннараштІа прокурора дІахойтар РСФСР Лакхахьарча Совета Президиума Указ, къамаьла кхехьавча моттигерча маларера басайнах, маларш тІехдахарна къовсам лоттабара районе болхдел дІабалдаьб хилар дувц. ЧІоагІа тІаха тІаккхейта дагагІар массане а прокуроре дувцучунь. Из лийцадаьь къамаьл дахо дир милице начальника заместителе Н. Б. Давлетова. Сары-Су бахача къарахкъа хьайниз цІераш аьхар цо. Парех да къона нарн сесаги Калмыкова Іар. Межидов Дауд, Б. Худайбердиев, А. Ипсанов. Уж кагий нах каст-каста малара тІаккхуш хилдарах административни болатохкяме ийзаб, цхьабакъда, цунах хьехам хинбац [illegible] ха цу нах болх во бу. [illegible] бахача нах хьалхашка шеай сий доаьхд.

Трибуна тІа ва цхьанйха оратор — [illegible] кхзбана ферма бригадир, юрта Совета депутат Х. Ш. Дауров.

— Юрта бахха [illegible] шоайла дика болзаш бе. Хонц де, хІаранар деэзарна, [illegible], — йох цо.

Къамаьла вай, масала, Х. Стрижов. Болх во бахао во волкоа. Цуа тІекъегІа-мела а волавоша, юртарча [illegible] хьалхашка [illegible] цІадера цо [illegible] [illegible] бахабир.

Къамаьл де дош дех «Красный малары» колхоза председатель А. В. Билетова. Цо дийцар маланаш тІехкоахача наха поселна дохкха ва лу. Укх тІехьархха, — йаах цо, поселке сагъо-лхар каст-каста кІиранна дьдайлуш хул, маларан цеаген сокъеркалаш делгей кху дош хама доацад. Бакха ахан нах. Шенхаццта хьала деза цу тайпара моттигаш на хилийтна.

Къонача колхозхоче С. Самаралиева дуйц, Каргалински сельсовете пхьабелча болхлоша Президиума Указ тохадеш хилдарах — хьаьхача хана къдакь дехко. Іуорикна 7 сахьат дальча къаркъ яца. Уш а Каргалински чайнера, [illegible] хаццх а доккар [illegible] тІехь.

Толубаев Асалудлас аьлар, Указе общественноста бе бахкха наьз болл маларан тІехдоахарашцей общественни новеле теллаьдшцем къовсам лаоттабара. ХІаьна поселкерчь орригача общественностага ле гІулакх. ХІана дош мешта оттад аьлча: ший вахь доахача гІулакхашта хьалдарa закон Іа жол лургда хІара пьамно.

— Юртарча кхуаш боалІарашта, сог йоагІача-йодача кхайнаш бІарчача тобех чу а богаш, маларши ца мелдихча бинъахьа дий? — хетт къамаьла доча А. Оразмамбетова.

— Мегаргдоацаш соцаде дезаш да, — жоп лу вайь.

Юртарча библиотека заведующе Салимгиреева Сакината из къамаьла деш дийцие Сары-Су поселка бахача нах Указ дІаттІара къобалдеш тІа хьайна хилла рах.

— Цхьабакъда, — йоах цо, — кІордабаьб маларан тІехдоахараши айлиакъье а байна сакъеод яхаш лелараша. Укхаз вайна бокха нхз бенаб цу тайпарча нахаца къовсам лоттабара.

Сход дакъа лаьцарша юрта Совета исполкома предлозени еллар ер-схьа ерах кхоачайба на а Іеш дІахо де лезар дара. Иж дош юрта Совета сесса бахцан лона, маларан тІехдоахарах алкоголизмаша духьала къовсам лоаттабара хандьа гІулакхаш чакхдала доле юрта Совета депутатех поселке бахача берригача нах шоай практически гІулакхашца Указа положенеш кходьчадьнйоам.

Сары-Су бахача нахаи сходе тІахьехар, партей правительствай маларан тІехдоахараши алкоголизмашна духьала чакхьйала оттадаь гІулакхаш шоай чакъхьа дагалехан чакхдахаш дартдоацахи хилар.

— Маларан тІехдахар могІмаргдац вай! — хьиттаъ лаьрхІаз юрта сходо.

Е. ФАРНИЕВА.
КПСС Шелковской райкома секретарь.

ШКОЛА КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Совета Іальам вай мехка этта хьалхарча шера дениз халкъа образовани шерагІа йоаржаяра доя къаьстта бехкна лоархІам беш оттадир В. И. Ленина. Цуя указанеш ларде а луьцаш халкъа образованис дешца даки терко ен хьайоагІа коммунистически партн.

Укх тІеххьарча шерашка тха района халкъа образованис болх лоша беррига низ тІабахийта, кхолламца къахьийгад «ЮкъЕрча школа общеобразовательни болх дІахо йодача хана кхы а тоабира де лоаренх КПСС ЦК-ен СССР Министрий Советей оцам тІа хьалхашка оттадаь декхараш кхочипидора. ХІанз а тІехь цар бидра лостам, беррига низаш Іилман лардех дешархошта кІоштта эиалеш ялара, коммунистически сакхатам болаш уж кхебира, шоай безамах професси харжа кийчбара тІадеаздаь да.

Вай мехка сорига дешара система экономикен, Іилмен культурен, Іилман-техническа революци дегІакхувлача эшарга хьежжа ирайлькха тоайна — керттера векхарех ца! лерх! КПСС XXIV съезда решенеш тІа.

НйслагІча пятилетна халкъа образоване болхлой декхарийле ба общеобразовательни школа керттера лоархІам бусе а бусам юкъерча образованига вагорхой балар Іалашде.

ЮкъЕрча образоваиега довлар [illegible]. дешара - кхетама процесс дІахо йодача хана эрга-йоахаш тоавон кхувй йоагІача тІехьена коммунистически мировоззрена ялара болх чІоагІбаре дешаш къоабаллеш тІаийцар тха района хьехархой коллективо.

Укх тІеххьарча шерашка района школашта лоардІам боллаш дукха хІама карагІдьнииз дешара кхетамо болх тоабена. Цу хьакъехьа къаьстта белгалъякхаш доа укх массехк шера ассобуча эякон дийза кхочашдеш хьайоагІача №№ 6, 3, 18 юкъерчи, № 14 йолча бахкІиераяции школай коллективаш.

1971 — 1972 дешара шера района школашка 1010 сат бархІ класс яьккхи 400 сат юкъара образоване йолаяи араяийдад.

Ма лаара ялча, бакхІшера ассобуча хІанз а йиза кхочашйоаш ян, хІана яьлча 6-л 7-н класс яьккхача тІехьагІа [illegible] дешархой [illegible] юкъа моттигаш ийсъений.

Шеикхашта йоакхо яр дІадех сейоний хьача школашз, юкъЕрча образованега довлара лоархІам бола каналаш а уж. Цу канилах чайла эшарга хьежжа хургба юкъерча образованега довлаш боккхаш бола толам. Предприятей, организацей кулгалхой, партийне профсоюзни, комсомольски организацей вовкъостала мара карагІдардаш сейрийнарча школашта уж дешаш къовстаде.

Халкъа болхам дегІабоалабора ше шера плана директиваш тІа халкъа болхаме квалифицировани кадраш эшаргеи катерхой тІакхерген хьежжа говзалош Іомадера дешархой тІаберзабира болх чІоагІбе йоах.

Дешархой говзал Іомадра тІаберзабара болх кІаштІехьбоаккхача хана, школаша терко е еза бархІ классе яьккхача дешархошта юкъе дІахо деша беаш боаваран е юкъерча образовательни школе кІеслагІча классе дІахо лема йош йоапараш шайсюоткхаяр. Царех дукхагІбарий торо а юкъерча специальни дешара заведенешка е профтехучилищашка дешш. Юкъера школа яьккхараштЕ юкъе цІаш дешара лаккхари юкъерен заведенешка деша дІа оттаргба, хІаьта дукхагІбараш Іоргба, школе политехнически къахьегама кийчо а яь.

Іилмай ардаш дьехкин даима ма моттен дешархой политехническе эшарь шерьен [illegible] йолаш, [illegible] Іилаш, [illegible] экономически шеней уйшами яьа еза, къахьегамо цар [illegible] хьежжа юкъеоза деза.

НйслагІча пятилетке дешархошта эстетически физически кхетам белара дукха де деза школай. ФуннагІа даь а дешарсо спортивни яьамика хьежарал воагІа физкультурни мероприятий доакъаикхо хургвола гІулакх Іалашде деза.

Вай халкъа культурен дешара образоваши дегІакхувлача карагІдьшгаваш дукха да. Кхьадийна тІехьена коммунистически кхетам баларан образованеш ялари парте даим йоакхе орех кІеагІдаьйни да из.

Кхуваш йоагІача тІехьенйа кхетам балара дош деррачча халкъа гІулакх да эрына яділкабаьв парте.

Цулуххьн просвещене болхлоиа [illegible] говзал, [illegible] [illegible] обе[illegible]дегІакхувлара хьакъехьа КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхочашдара. ДикагІа кхехарг а да кхетам а теларгба хургбола коммунизм хьалхараш беха а къовсам лоттабе а хьийдара.

З. ЦЕЧОЕВ,
МагІалбика гороно заведующи.

КЕРДАДАРАШ

СТУДЕНТАШ КОМСИЙ БЕШАМАШКА

Хьара шера ноанъостал ду грозненски дешара заведений студенташа республика коллективни совхозашта кхаьмара [illegible] сом, бахдадараш [illegible].

Дукха [illegible] Наурски района [illegible] комсий [illegible] ноакъостала [illegible] Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университетан [illegible] институте студенташ.

Калинина цІерагІча, «Комсомольский», «Россия», кхьйонча совхозашка комсий бешамаш балдаш деш ба хІанз студенташ.

Беррига 2490 сат за района бешамашка къахьегаш.

ЦІьоалагІа октябрь тІакхечача [illegible] бахкам деррга цар комсий совхозашка.

Рахьа ба совхозий кулгалхой студенташа деча болхацте.

Б. ЭСМУРЗИЕВ.

МОТОБОЛАХ ЛОВЗАРГБА

СССР Кубок яккхара мотоболах ловзараш дІадоладелар укх денношка дукххача городашка. Дукха командаш я цу яхьашка дакъа лоацаш.

Тахан вай мотоболыш «Искра» яха команда НГДУ «Старогрознефть» стадионе Элистерча «Метеор» яхача командаца ловзаргья. «Метеор» лакха говзал, йоккха опыт йолаш команда я. СССР командашта юкъе дикагІа лоархІаш я из.

Заводской района ДОСААФ «Искра» яха спортивно - технически клуб кІашагІъелла дукха ха яц.

Б. ШАКРИЕВ.

СОВЕТСКИ АКТИВА ШКОЛА

Советски актива школа кІайагІъеллай Советски районе. Бетта цхьа заняте ю [illegible]. Занятешта докладаш еш [illegible] района [illegible] [illegible].

Укх шера лиша [illegible] дІадолалоьд, школа шерга [illegible]. Цига сешача эшанеца ноакъостал дерга юта Советашта шоай болх [illegible] [illegible].

[illegible].

Укх деношка Наурски станице хІаар СССР, Нохч - ГІалгІайчен автономе 30 шу дизара кедадьча искусства цІейна юкъера цхьа концерт. Искусства мастерша деина концерт Наурская станице хиннадаце а, дуга дьажа баьхка хилар доаллахарча Надтеречни, Шелковской района юрташкара дукха нах а.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) Ленина орден лелаю Надтеречни районерча «Минеральный» совхоза бригадир Садулаев Лаьча, КПСС Наурски района секретарь Карагниева Анастасия, РСФСР халкъа артист Мартиросян Сергей, Шалковской района «Путь к коммунизму» колхоза тракторестка, СССР Лакхехьарча Совета депутат Белоненко Валентина, РСФСР заслуженни артистка Чередниченко Надежда концерт чакхдьоларча тІехьагІа.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

ИСКУССТВА ЦІЕЙ

Тахан кІеслагІа ди да НохчГІалгІайчен городашкеи районии централикен искусства цІей дІадоладенна. Дукха кад вІашагІкхетача, йийлача моттигашка уттаду артисташа шоай концерташ.

ЧІоагІа синъеоданен [illegible] безам тІаоэашн да вай мехка доалох дехьа а цІи хелача коллективий, дукхача фильмашка вайна бовзаш болча артистий, безабеннача илланчаркой, хелхархой концерташ.

Шейна хьалхарча ххаь дийнахь искусства коллективаши артисташ е Грозне С. М. Кирова цІерагІча парка Вахтангова театрен «Динамо» стадиона тІеи концерташ уттадейи хилар. Цул тІехьагІа Красноярски Паччахьалкхен сибирски халкъара ансамблен Нохч-ГІалгІай заслуженни артиста И. Кобзона дакъа лоацача эстрадни коллективен концерт хилар Пролетарски цІерагІча культура ЦІагІа. Дика чакхдаьлар [illegible] культура ЦІагІа «Добры молодцы» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерташ а. Кхета цхьацца йола коллективашей артистачей республика городашкеи юрташкеи [illegible] концерташ уттадаь. Цу тайпара концерташ хилар Гудермесе, Новогрозненска мехкадьтта чакхдоахача завода культура ЦІагІа, «Серноводск» яхача курорте, кхьча моттигашка.

ЯлхлагІча сентябре дена искусства ЦІей районии централашка а дІакхаьчар. Нурская станицера дІадолаелеар концерташ. Укхвое искусства доакхача ЦІейга хьажа [illegible] Наурски района юрташкара меттел доаллаха ядача Надтеречни Шелковскони районий юрташкара 10 эзар совгІа саг.

Районии стадионе торжественни дакъа чакхдаьлча дІадоладелар доккха концерт. Цига дакъа лаьцар Республикански эесий хоровой капелла, Дагестана Паччахьалкхой «Лезгинка» яха халкъара ансамбль, Красноярски Паччахьалкхен сибирски халкъара ансамбль, ССР Союза Доккхача театра солисташ, «Добры молодцы» яхача вокально-инструментальни ансамбла, мехка бовзаш артисташ.

Цу тайпара искусства цІей [illegible] Орджоникидзевская станица, хІаьта, [illegible] Шаьли, Урус-Мартана, Советски районий [illegible] «Динамо» стадиона тІа доккха концерт оттадир. ХІаьта тахан С. Орджоникидзе цІерагІча стадионе дІадоладу тІ[illegible] концерташ.

А. [illegible].

М. П. КОЛЕСНИКОВ

Халача лазарах цамогаш вовш дукха ха яьккхачул тІехьагІа 8 сентябре кхелхав 1923 шера денз КПСС член, республикански лоархІамера персональни пенсионер Михаил Петрович Колесников.

1894 шера Волгоградски областерча Даниловка яхача юрта ваьв М. П. Колесников. Болх волаш къахьега волавенав 1908 шера.

1918 шерагара 1928 шерга кхаччалца Шеча Эскара эугІарашка гІулакх деш хиннав Михаил Петрович. 1932 шерагара 1947 шерага кхаччалца КГБ-ен МВД-ен органашка болх баь.

1951 шерагара 1960 шерага кхаччалца ГрозНИИ директора заместитель хиннав из. Колесников

Пенсе тІа воалавелча а, йоакха общественни болх баь, КПСС Заводской районна партийни комиссе председатела заместитель хиннав.

Массе метте, ков. Колесников царте [illegible] вахийтача, из цІена, [illegible], тІагІертта кхочашдаьха шийна тІедиллача моллагІа гІулакх. Вертіар [illegible] [illegible] [illegible], наьха гІулакха кийча, терко йолаш хилара вовзаш вов хиннача гарга авторитет болаш сий деши вар из.

Даьхенна дина гІулакх дараи лой. Колесниковна Ше Седьа, Лай-чекха тІема II степена орденаши «За оборону Кавказа», «За победу над Германией» яха медалаши еннай.

Михаил Петрович Колесниковн сийлахь гІулакхаш йаьхача хана дахарга уха детаиаш.

Новкъостий группа.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ

ТУРИСТАШ ВОЛГОГРАДЕ БАХАБ

Укх шера вай мехка дукхача городашка салоІаш хиннаб грозненцаш. Царна къаьстта дукха езаенчаб турпала город Волгоград. ХІара советски гагаг а бена а дола дукха исторически памятникаш да укхаза.

Селхан грозненски аэропортера Волгограде ихар 25 сат тІаоола-самолет. Турпала городе бахаб «Грознефть» объединене Іилма-технически библиотека болхлой.

М. ПОЛОНКОЕВ.

I. КОСТОЕВ

АСЛАНА ДОТТАГІА — САВАРБИК

ДУВЦАР

ДЕШАРА шу доладенна шинхо кІира девина ка ю из. Хьалхера урок йясте а яьнна переменах шоаш яра ма хийшанге доккхагІдола бераш деша дагІача корпусехьа дІаоладелар Аслан шийна сагото. Гьнйара бІаргадайре цуяна 5-ча «б» классера бераш, цхьан кІаьнка го а баь, цІоагІе долаш лаьтташ. Гарга ма гІорта цхьайна дешаш къовстадора Аслана. ХІаьта аІатІеккхаьчача-м дерриге шира кхетадир по.

— Кулаах ловІаш сов дукха нах тІахувшабаь ІотеІача санна доха ма вай из-м. — аьлар берех цхьаькхана.

Асланаца цхьана 4-ча «а» классе деша вагІача Жабе воккхагІвола воша Исрапл, аьлча а, Иеи вар из ЗЬКАР.

— ГІалат паьная, вотт сона-м из кІеззига. КхоалагІча классе вахй веззачар ца хоаш тхелагІча классе ма велавий из, — аьлар дхьакхатс.

— Напас вилдалие ж а маьах лу хургъяц цуиа, — юкъеккеара вай лолар кхоаланІо.

— А из лап нох дахар-м, — кхайкадир Аслана тІехьашкара шийн оцца доа-м хьалаегІчо. — Хамал хьалха, ха йоацача кана маьлхе дуиек тІа лаьрах висла из дох.

Аслан юхрьежача, шийна доккха хІама карагІдаьича санна, юххера клола гуча воалаш велаш латтар из цьйна Мехьдин. Кхьоред хьина воккхагІа а дегІа сиалагІа а вола Мехьдин Іордалар кхларах бераша ментайбо «Мехьде Махьтат, Пхьиде Пахьтата» яхаш футтаргаш. Цхьаьа доаш а дийна, «Махьтат - Пахьтата аьлар» вох бераша.

Шейга доаш аьа-вьнначчигаьха дІа а хье а ерзаш. ЦІаьхха бовнга чу цІикха бераш кІоарг санна, коозагІваьмна бирсо бІоргаш а къорзадеш беха тІом бахьх со бар, яхача хьисане бос а бах а даттаэ бераша хьовзаваь кІаьнк. Аслана кхетадир, из кІаьнк духхашка деша веиа мерда дешархо вола а, хІаьта дегІах ва сой чІана волаидаь бераша из бегвонхила а. Иоанса хилар из Аслана, цу кІаьнка когаметта ос волаш санна, чІоагІа дега Іаткъаш. Шейна дукъа мел нийсвецхар бостара а тотташ бераш гома юкъе чу кхоссавелар Аслан.

— Сабар! Сабар! — аьина аІцмхара дІогІа техар цо. — Ер кІаьнк бег хІана вовх оеш? Укхва ма-мах таргденадд цоана? Эха ветІ- ний шоена? Шо мо саг ма вай со! Цхьабарел викагІа в жа вехаш!...

— Из мо хуа саг? Из-м лохкаш ма вай, — аьина цхьаьхха а вагар классар Мехьдина.

— Іа фу ях, ва Мехьде Махьтат, Пхьиде Пахьтат? — доахадир Аслана Мехьдина аьнгар. — Сега хІама йа йиш йолаш-м вай хьо.

Мехьдина [illegible] дІа а дийрза, цхьатарра деладелар бераш Аслана [illegible]. Цу деша майраваьнна Аслан кхы а чІоагІа тІатІа тІаниійрар Мехьдина:

— Хьо сяния хІара классе цхьишта шера вагІааалара-м ю кІаьня а кхла мегар хьона хьо мотеиня. Пхьиттара Іьнна воаладеь хьона а миіа даьнна мехх.

ХІанза шоаш дийло кІаьнк вай а венна. Мехьдин футтарие долделар бераш. Цу юкъа кІаьнка кулг а лаьца берех хьулавенча цІен тІехьашка ваьлар Аслан. ТІаккха безаме хаттар до:

— ЦІи фуй хьа?

— Саварбик, — аьлар юхаоавенно хІанз а хьежа юкъеза кІаьне цоа дІаб.ланза волча кІаьнка.

— ХІаьта со Аслан ва, Темботов Аслан. — аьйна, кІаьнката кулг дІакхоевадир Аслана. — Довзаш хургда вай.

Саварбика, йист ца хулаш, кулг юхакховадир.

— Мичара хьахал шо укха вай — хьаттар Аслана.

— ХьалхагІа Шолжа - гІалий тІа аьхал тхо, — дукха безам боланаш жоп телар Саварбик.— Укх шера тха палас вьлар, юрта хьал а даха, вой кІепошка хьа Іохонашаоце вай. Цхьаьи хана тха воккхадна Деде хьалдаь цІаош ха, йоах, хІанз тхо дахаре. Сона-м гІаллй тІа дикагІа хетар.

— ХІама доргаш: Саварбик, кІезига хьо дІаІеи а ер мотт- м езалургья хьона. Ас дІайоаайтаргья хьона ерриге юрт а, юрта гонахье а.

Раьза хиния Асланна бІаралелар Саварбик.

— Вовле хІанз, Саварбик, урок вовлалуш латт, — аьлар Асланз безаме вела а къежа. — ХІанзчул тІехьагІа са доттагІ ва хьо.

Цу дийнахьа денз чІоагІа доттагІал тосседелар Асланаи Саварбикаи юкъе. Деша а бус а хІама аш аьнна, цхьана хулар уж шиъ. Асланна ковчале Саварбика аьккхалан цхьана мІашагІа кхийтта берната хилар из доттагІал.

Ши-шийна довр доттагІчоа дІаІомале гІерташ лудар царех хІараавар. Нштта, шахматех ловзен боваах латеш Іомавир Саварбика Аслан, футболах ловзе а дикагІа хоара Саварбика. Цул совгІа, дукха синъерадене книжкаш йийцача Саварбика хоаш хабараш е дувцар.

Бакъда шиъ аргІанна Аслана а гучаьлькар шиъ кердача доттагІчоа дукха йайдане хІамацц. Ерригга шоай юрта гонахьера дукха даш доакъаш, аьлаш, бовзаш хІаьта дууна кхораши. Іаэжаш кьаиноалаш вона бІарашш вере-иш, боьрга а мангале а компотан хула тоттигаш, йовзийтар картера моттигашта юкъе эттара хеттІа йола цул моттиг — Ира гуш вела гуш — дІахьеккхар. ГІалгІай меттала книжкаш деша а Іоравко Аслана ший доттагІ Саварбик. хІанз аьлча гІалий гІарча школашка нахьа мотт хьедаш ма хилараx гІалгІай меттала дешен хаден кхеле куина. ХІамаина хьелаш долаш, хьакъхьала кІаьнк и ма вилага хьежжа сиха дІадхар Саварбика шийна дІакхадхладьекхаво. Цулухьа безаме хітар Аслана а мотдача берий моллагІа гІулакх с ловзар цуина хІаІомалр. ХІаьта Саварбика гІозаалар-м цхалла цуина йезаш е дацар.

Къаьстта дукха безаделар Саварбика кулах ловзилта. Тайпарча фермех йола куллжи фоаш хьа а деш. хІара дийнахьа цхьана ловзаш хулар Асланни Саварбика. Аслан вукъа воакхача хана чуваьа Іомалова Саварбик кулах ловзе. Дукха ха яьлзель Асланал гьина дикагІа ловзаьалар Саварбик. Цудухьа нигхаь сачна хьадхарча деношка Саварбика белажа тІа ваьгІар Асланий хиинайале. уж-кхо кІира дьаьча дукхагІдолча дийкье Аслана дІа-кола хийкар Саварбик вар.

Цхьан кІиранденбйнадьа, лы денкоа тІехдийначча хьйка, Асланна шела вьнна Райзан сох Саварбикавигга. ШелІара урокаш йисте в яьда, кес ловшиа декча кІира чукена уйре тІа дІалийкс а ляь, кул-кхал даьла кийчеса вехалар Саварбик.

Саварбик! — аьлар Райзана бозагІдаьвна юкхаь е хьаьэш.

— Асланза белажа дІа е хуанша цуига воаш дІакхуьнйташ бишк Исай Жабин.

— Кулах ловзаш ба уж?

— ХІа. Цига-м Махьатар — Пахьатат а ва, вхы дукха бераш а да.

Сиха ший кулле гІацко хьа а яяа коара араййкхар Саварбик. Цуига тІехха Райзан а дІаедар.

— Чичахье ба уж Райзан? — хьаьттар Саварбика ведда водламна.

— Хьалаа Бура-боаров тІа ба-кх.

— Хьайохле хьо хІаьта, декка бовргба хьона уж. Саварбика Райзан хьадама къовсабеха кІант гІертаа бахкар Асланна Жабин. Хьоьга ехакхвкъе Росай билаьшт доахьадия. Аслана кхела в ваь, нийх шийга хений дійтар вандашса, цу юкъе миштта декхаргй пи хоаш Аслана вар Жабин. ХІаьта хІана уллув воккхагІвола воша Исе а волаш. Аслан ше, цхьаь а волаш теттара чейрваьана хьевзаа из.

— ІоклІлеиал, ма цхьи ас хьога, из хьай белаж! — тІагІертар Жаби Аслана.

— Хьаха, ловцаргьяа Аслана-м, ше безам более лоацолгьи-кх хьона белаж кІалв, — йоахар Аслана, кІахла шек а волаш.

— ХІана ловцаргьяа Іа?

— Иштта а ловцаргьяа. Іа хьаьрмаргаш йийцадаь! Іа хьа классе кулла дІаккхийтта йожичвар из гІадж Іо. Хьа вошае Исе ког а теха ежав. Кхечий хьо гр. сов дукха нах белажа тІа бовгІаба, хоа, еша из.

Из дІехезача бокъонца тІакелар Саварбик. Исеи Жабеи Асланк дуккказа вьшнар метел, дІена Исе шийна классе яппар а [illegible], аьнна, чІоагІо йир Саварбика дагаь.

ДІадоладелар къовсаме ловзар. Жаби кІаштта шаьа нийсар, Саварбик цхьа нийтар. ТІаккха битьлагІа бІал дІаболабалехь. Саварбика аьлар:

— Жаби, хьавола нигта ловзарга вай: нагахь санна со вотволе Іа Аслан дІавугаргба, хІаьта хьо котвоале, аз Іа яххар дІавуг хьона. Раьза вий хьо?

Жаби йиститалехь доцц кхекаар хІанзалце юстро. Йист а ца хулаш лаьттача Мехьдина:

— Нагахь санна Жаби котвоале Іа со тІадоахаргиле-м ловзаргва из хьона Іа яххача бесса.

— Іа хІана тел цуина хьалкара жоп? — аьина юха йистилар Саварбик. — Цуига ший гІа алийта Іа. «ЦІавха Іса яьа а ние, тІаккха ер дажал белажа тІа ховве а веза, дика хьал-м сога а доц», — аьина хетаделар ши-шийца Саварбика, хІаьта а юха-м валанвар из.

Саварбика аьттув болаш чакхбаьлар бьлагІа бІал а. Белаж кІала оттаве эзар Жаби хилар. Кулла, гІалжана цхьа кхоссалайта, шоэза хьалтеха дина ний е даь, цийна ма могга гаьнне дІадахийтар Саварбика.

— Аслан, хьавола ІотІаха Жаби яхача укх бакъилга, — аьлар Саварбика. — Тхьовре-м чІоагІа хьал ма гІертаргий ео, хІана укхув денал мела хьежлогдагах вай.

Аслан дІа а вирт. кулла а лаваш Жаби дхабавй, хьатІаверо Иса.

— Сона ловзий хьо? — хаьтгро Саварбикага, хьажа юкъе бох кхьа шод а белла.

— Лова хьона в, — аьлар Саварбика. ТІаккха гулдекхачь беваьсхоа дІа а эийзва, тІатехао во: — Бераш! Ер а укхув [illegible] хьаьрмаргаш лоадара тІера ба. Цудухьа ма дела шуга массанега а укх ловзара юкъе кхелахой хила.

— ВІаьлч шек ма вала хьо, Саварбик, — аьлар бераша тешашме. — Харцле веннар-м оаха сонахергоа хьона. ДІалова ло.

Исел а котваьлва Саварбик.

— Хьо, хьавел укхаза, дукхадехарг, — аьлар Саварбика кулла дІалакхйтачул тІехьагІа. Исена кІаха кийчалуш. — ХІанз хоаргдаьк вайна дукхагІа вах дІахаьхаьа Іемар малаа — хьо ва е со ва.

Цкъа гІалж теха кулла дІалахкача дІаккхьнчачь Іо а кхайда кулла хьал а нйца шай белажа тІа вагІеча Саварбика дІаккхоехадар Исе.

Бераш дагтара делаш дар, бакъа, Жаби Мехьдин из гІулакх ноакъа хинна, беха хьевзаш. ХІаьта Саварбик белажа тІа а ховваь, цо кулле кхессача из дІалоха а кхувлеш лела Иси-м геттара хадваьттавар.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Газет араяла шерам, орам. [illegible]

9 сентябрь

9.00 — Передачий программа. 9.10 — Вос бола телевидени. Массанена йа гимнастика. 9.25 — Кердадараш. 9.35 — Бераштa. «Сийна жІарг тІа латта машина» яха телевизиони фильм. 10.10 — Восбола телевидени. Хоккейх дунен халкъашта юкъе вІашагІкхетар. Канада сборни—СССР-а сборни. Канадера передача. 12.00 — Вос бола телевидени XX-гІча аккхарча Олимпийски ловзарашка. Мюнхенера передача. 14.00 — Концерт. 15.30 — «Суана тІехьашка улла город а Урин Тебе» яха документальни фильм. 15.45 — «Сага законе». Передача дІахьу юридически Іилмай доктора, Вахнанто на Безуглова. 13.00 — Бургасера ВорхІлагІа бола дунен халкъашта юкъе фольклорни фестиваль. Городера Благоевградера «Пирин» яхача халкъа илланчий халхарийн паччахьалкхен ансамбли концерт. (Болгария). 16.30 — «Старт» яха телевизиони спортивни журнал. 17.15 — «Витски пандарь» яха телевизиони фильм. 17.30 — Вос бола телевидени. Мультфильмий программа. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Короткометражни телевизиони фильмий программа. (Болгария). 19.30 — «Леонид Собинов». Іилман популярни фильм. 19.05 — «Вос бола телевидени. «Полосатый рейс» яха художественни фильм. 21.00 — «Хан». Информационни программа. 21.30 — Вос бола телевидени. XX-гІча аккхарча Олимпийски ловзарашка. Мюнхенера передача. Йистелча — кердадараш, передачий программа.

10 сентябрь

9.00 — Передачий программа. 9.05 — Бераштa бола Іуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Вос бола телевидени. Дешархошта. «Гургуй бетта сахьт». 10.00 — Тахан талламий Ди да. Бронетанкови бІуна маршала Бабаджаниян выступлени. 10.15 — Музыкальни киоск. 10—45 — Мультфильмий программа. 11.15 — «Къона ленинхо». 12.00 — «Вос бола телевидени. XX-гІча аккхарча Олимпийски ловзарашка. Мюнхенера передача. 14.00 — Советски Эскарен Флотен бІухошта. «Танкисташта хетаю». 14.30 — Концерт. 15.35 — «ЦІе дитаниента» яха художественни фильм. Хьалхара гери. 17.00 — Концерт. 21.00 — «Хан». Информационни программа. 21.30 — Вос бола телевидени. XX-гІча аккхарча Олимпийски ловзарашка. Мюнхенера передача. Йистелча — кердадараш, передачий программа.

РАДИО

9 сентябрь

6.30 — Юртара Іуйре (эрсий меттала). 6.45 — Советски сага доача бераша (гІалгІай меттала). 6.57 — Хоттам. 7.05 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское знамя» газетий обзор. 7.20 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачий программа. 8.20 — Концерт (эрсий меттала). 13.00 — Нохч - ГІалгІай АССР-а 50 шу дизара «ГІалгІай литератураца интернациональни доттагІален теме» яха литературни беседа (гІалгІай меттала). 13.20 — Илли, эшараш, халхара эшараш (нохчий меттала). 13.45 — «Дика халкъий доттагІал [illegible]» яха беседа (нохчий меттала). 14.00 — «Ца сийгаш» Пионерийтен дешархошта йола передача (гІалгІай меттала). 14.30 — «Литературни Нохч-ГІалгІай» яха радиожурнал (эрсий меттала). 15.15 — «Вай мехка гІалла музыкальни ирах бар» яхача илланчара передача (эрсий меттала). 15.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиожурнал.

10 сентябрь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.10 — «Ленинан» газета обзор. 7.20 — Юрта белхане эшацеи школа (нохчий меттала). 8.15 — Передачий программа. 8.20 — «Школа дукхаза [illegible]». 13.00 — Юртера захар (нохчий меттала). 13.15 — Ашараш. 13.30 — «Салоу минугаш» яха радиокомпозиция (нохчий меттала). 14.45 — «Лакхара совгІат дешарг» яха очерк (гІалгІай меттала). 15.15 — [illegible] нах ба (эрсий меттала). 16.30 — Кийрадаьпехьара эшарий программа (эрсий меттала). 16.00 — Советски Эскара бІухой листешка йола концерт (нохчий меттала). 16.20 — «Школьни глобус» (эрсий меттала). 18.30 — Илли и доттагІал дарашта йола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллей Грозней хувцалуш мархаш е йолаш, доадама йоачаш а йолаш, малхбоалехьара гІаьхьхьаьа бозаме мух а хьекхаш ха хила е фегара температура республике гІолле 19—24, Грозне 22—24 градус дІорхел йолаш хила а тарлу. 13-ча сентябре кхаччалца хувцалуш а йолаш, доадама йоачаш а йоацаш, 10-чен 11-чен сентябре цхьацца моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара гІоохьача бозаме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура буйсашка 11—16, деношка 24—29 градус йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ТИША АЬШК-МАРТЕНАШТА

Комсомола, образования, просвещене Министерства, «Вторчермет» [illegible] СССР [illegible] 50 шу дизара сийне 1972 шера 15 сентябрера 15 ноябре кхаччалца эшарни ши месячник кхайкаду республикерча комсомольцашкеи, пионерий а школьникий а [illegible] тиша аьшк гулдара дІадаларан.

Даза арккъосий! Укх шера цхьа бІаьн тиьон вах малинов тони бойт лоаладе дезаш ба вай Даьхен металлургаш. Цунах доаккагІдола дакъа тишача аьшках лоаладеш да.

Тиша аьшк-металлургена чІоагІа эшаш бедал я.

Шоай ковлаш, отараш, подвалаш, бедаш ІоцІенде боахаме из эшача металлически хІамах.

Цу махкоча бедала хІора килограмм юха лоалае дІйохьийтаргья вай.

Массане а тиша аьшк гуле вуаьала!

«Вторчермет» управлени.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51 Ленина улица, 11 (3-ча этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-06; редактора зам. — 3-38-11; жаьпдоала секретаря — 3-34-38, партийно дахарга культуран отделий 3-61-46, промышленноста отдела — 3-42-30; юрта бахама отдела — 3-42-28, письмий отдела бухгалтерии — 3-40-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект 7/64.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-06; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря—3-34-38; отдела партийной жизни и культуры 3-61-46, отдела промышленности — 3-42-30, отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—3-40-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/64.

СФ05210. Заказ № 7486.